

Kosovon yhteiskunta

Päivitetty: 12.7.2017

Sisältö

Poliittinen järjestelmä	2
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka.....	4
EU- politiikka	7
Talous, elinkeinoelämä ja ulkomaanpolitiikka	8
Yhteiskunta, kulttuuri ja media	10
Historia	15

Poliittinen järjestelmä

Poliittinen järjestelmä

Kosovo itsenäistyi 17. helmikuuta 2008 antamalla yksipuolisen itsenäisyysjulistuksen. YK:n turvallisuusneuvoston jäsenistä Kiina ja Venäjä eivät ole tunnustaneet Kosovon itsenäisyyttä, kuten ei viisi EU-jäsenmaatakaan. Serbia pitää Kosovoa edelleen autonomisena maakuntanaan.

Kosovo on hallitusmuodoltaan tasavalta, jossa vallitsee monipuoluejärjestelmä. Maan perustuslain keskeisenä lähtökohtana on multietninen Kosovo. Länsimaisen vallan kolmijakoperiaatteen mukaan lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalta on eriytetty. Varsinkin oikeuslaitos on monessa suhteessa tiukassa riippuvuussuhteessa vallanpitäjiin, ja parlamentti, jolla on perustuslain mukaan lainsäädäntövalta, on vielä varsin heikko.

Kosovon perustuslain yksi keskeisimpiä elementtejä on desentralisaatio eli hallinnon hajauttaminen. Tarkoituksena on antaa enemmän paikallistason valtaa vähemmistöille, varsinkin serbeille, ja sitä kautta saada heidät toimimaan itsenäisessä Kosovossa.

Valtionpäämies

Kosovon valtionpäämies on presidentti. Presidentti Hashim Thaçin virkakausi alkoi huhtikuussa 2016. Parlamentti valitsee presidentin viisivuotiskausille suljetussa lippuäänestyksessä. Sama henkilö voi toimia tehtävässä korkeintaan kaksi kautta kerrallaan.

Presidentin valtaoikeudet käsittävät esimerkiksi ulkopoliittikan johdon ja virkanimitykset, ja hän on Kosovon turvallisuusjoukkojen ylipäällikkö. Presidentillä on myös oikeus palauttaa hyväksytyt lait uudelleen parlamentin käsittelyyn.

Parlamentti

Kosovossa on yksikamarinen, 120-paikkainen parlamentti, jonka 100 edustajaa valitaan suoralla kansanvaalilla. Loput 20 paikkaa on varattu vähemmistöjen edustajille. Näistä 20 paikasta 10 on varattu serbeille ja muut 10 muiden vähemmistöjen eli turkkilaisten, goranien, bosniakkien sekä romanien, ashkalien ja egyptiläisten edustajille. Naiskiintiö on 30 prosenttia paikoista. Parlamentin toimikausi on nelivuotinen.

Äänioikeus parlamenttivaaleissa on yleinen ja yhtäläinen. Äänestys- ja vaalikelpoisuuden ikäraja on 18 vuotta. Kosovossa noudatetaan viiden prosentin äänikynnystä. Tämä ei kuitenkaan koske vähemmistöpuolueita.

Parlamentilla on perustuslaissa määritelty ylin lainsäädäntövalta. Maan johtajakeskeinen poliittinen ilmapiiri heikentää parlamentin todellista valtaa. Parlamentilla on perustuslailla määritelty ylin lainsäädäntövalta. Tosiasiassa parlamentti hakee vielä rooliaan.

Kosovon parlamentin äänestyksessä 10.5.17 hyväksyttiin epäluottamuslause hallitukselle. Ennenaikaiset vaalit pidettiin 11.6.17 ja lopullinen ääntenlasku päättyi 30.6. Hallitusneuvottelut ovat edelleen kesken.

Vaalitulos:

Hallituspaikat puolueyhmittäin:

PAN -koalitio 39 paikkaa

Vetevendosje - 32 paikkaa

LAA- koalitio 29 paikkaa

Lista Srpska - 9 paikkaa

Puolueiden prosentuaalinen osuus äänistä:

PAN- koalitio: 33.74 %

Vetevendosje: 27.49 %

LDK-koalitio : 25.53 %

Ajankohtaista tietoa ministeripaikoista löytyy Kosovon pääministerin sivuilta:

<http://www.kryeministri-ks.net/?page=2,43>

Sisäpolitiikka

Kosovon sisäpolitiikkaan vaikuttavat edelleen vuoden 1999 tapahtumat. PDK:n juuret ovat Kosovon vapautusarmeijassa kun taas LDK (The Democratic League of Kosovo) näytteli tärkeää roolia varsinkin 1990-luvun passiivisen vastarinnan aikana.

Kesäkuun 2014 vaaleissa voiton vei edellisen pääministerin Hashim Thačin johtama PDK. Seuraavina olivat pääministeriksi valitun Isa Mustafan LDK, Vetevendosje sekä AAK (Alliance of Future of Kosovo). Myös uusi puolue NISMA ylitti viiden prosentin äänikynnyksen. Serbipuolueiden osalta parhaiten menestyi Belgradin tukema yhtenäisyyslista Srpska. Hallitus muodostettiin vasta joulukuussa 2014.

Kosovon hallitusohjelman prioriteetit olivat maan kansainvälisen aseman vahvistaminen, hyvien naapuruussuhteiden edistäminen (ml. Kosovo-Serbia –dialogi) sekä taloudellisen kehityksen vahvistaminen. Kosovo on myös sitoutunut tehostamaan järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption vastaista taistelua.

Kosovo-Serbia-dialogi on noussut keskeiselle sijalle maan sisäpoliittisessa keskustelussa sen jälkeen, kun keskustelut siirtyivät pääministeritasolle ja osapuolet sopivat suhteiden asteittaisesta normalisoinnista.

Kosovo-Serbia –dialogissa toimeenpantujen päätösten ja syksyllä 2013 käytyjen onnistuneiden paikallisvaalien myötä Pohjois-Kosovon integrointi Kosovon keskushallinnon rakenteisiin on alkanut.

Paralleelirakenteiden osalta Serbian sisäministeriön alaisuudessa (MUP) toimineet poliisit on onnistuneesti siirretty osaksi Kosovon Poliisia. Sen sijaan puolisotilaalliset joukot (Civil Protection Forces) jatkavat toimintaansa. Myös oikeuslaitoksen integrointi on alkutekijöissään. Serbikuntien yhteisön perustaminen on viivästynyt.

Tavallisten Pohjois-Kosovon asukkaiden keskuudessa vallitsee epävarmuus tulevaisuudesta. Kansalaiset ovat huolissaan työpaikkojensa, turvallisuutensa ja palvelutarjonnan osalta. Paikalliset serbit eivät tunne luottamusta Kosovon keskushallintoa kohtaan.

Kosovon hallitus hyväksyi maaliskuussa 2014 suosituksen Kosovon turvallisuusjoukkojen asteittaisesta muuttamisesta Kosovon armeijaksi/Kosovon puolustusvoimiksi. Tulevassa armeijassa palvelisi 5 000 aktiivisotilasta, reservin kooksi kaavaillaan 3 000 henkilöä. Transitio on sidoksissa kv. yhteisön läsnäoloon Kosovossa. Operationalisointi edellyttää perustuslakimuutosta.

Kosovolla on vakavia ongelmia oikeuslaitossektorilla. Suurimmat pulmat liittyvät oikeusvaltiokehitykseen ylipäättään ja etenkin korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen taisteluun. EULEXin mandaatti ulottuu kesään 2018 saakka. RoL-sektorilla olevien haasteiden lisäksi Kosovon julkishallinnon reformi on pahasti kesken.

Kosovo painiskelee myös mittavien talousongelmien kanssa. Vaikka talouskasvu on viime vuosina ollut suhteellisen voimakasta verrattuna alueen muihin maihin, Kosovo ei ole onnistunut selättämään köyhyyttä ja ankaraa työttömyyttä. Kosovo on edelleen yksi Euroopan köyhimmistä maista.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Ulkopolitiikka

Kosovon ulkopoliitiikan keskeisin tavoite on valtiollisen itsenäisyyden vahvistaminen kansainvälisessä yhteisössä. Tunnustaneita maita on yli sata.

- Kosovon tunnustaneiden maiden lista (www.kosovothanksyou.com)

Tunnustusten lisäksi ulkopoliitiikan keskeinen tavoite on jäsenyys kansainvälisissä järjestöissä. Kosovo sai Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n jäsenyyden vuonna 2009 ja pääsi mukaan Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin EBRD:n toimintaan vuonna 2012.

Yhdysvallat on Kosovolle tärkeä liittolainen, suojelija ja mentori. EU:n ulkopuolisista maista Turkki on noussut tärkeäksi strategiseksi partneriksi. Turkki tukee merkittävällä panoksella mm. Kosovon turvallisuusjoukkojen kehittämistä ja on yksi suurimpia investoijia Kosovossa.

Kosovon poliittinen johto on vahvasti suuntautunut Euroopan Unioniin ja transatlanttiseen yhteistyöhön. Suhteita Euroopan unioniin mutkistaa, että viisi EU-jäsenmaata (Espanja, Kreikka, Kypros, Romania ja Slovakia) eivät ole tunnustaneet Kosovon itsenäisyyttä.

Länsi-Balkanin maista Makedonia, Albania, Montenegro ja Kroatia ovat tunnustaneet Kosovon, ja maiden välille on solmittu diplomaattisuhteet. Kosovon alueellista yhteistyötä varjostaa hankala suhde Serbiaan. Serbia ei ole edelleenkään valmis hyväksymään Kosovon itsenäisyyttä, mutta positiivistakin kehitystä Kosovon ja Serbian välisissä suhteissa on tapahtunut. Kosovon ja Serbia pääsivät vuonna 2012 sopuun siitä, että Kosovo edustautuu alueellisilla foorumeilla Kosovona (ilman tasavalta-sanaa), ja maan nimeen liitettävään asteriskiin sisällytetään viittaukset YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 1244 sekä Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) kesällä 2010 antamaan lausuntoon Kosovon itsenäisyysjulistuksesta. Tiiviiden neuvottelujen jälkeen Brysselissä huhtikuussa 2013 solmittiin historialliseksi luonnehdittu sopimus Kosovon ja Serbian suhteiden normalisoimisesta. Poliittinen dialogi jatkuu edelleen ja neuvotteluja käydään myös teknisellä tasolla.

Kriisinhallinnassa painopiste on siirtynyt siviilikriisinhallintaan. Kosovossa toimii useita kansainvälisiä missioita, joista merkittävin on poliisi- ja siviilihallintoa tukeva EULEX (European Union Rule of Law Mission in Kosovo). Kyseessä on EU:n tähän mennessä suurin siviilikriisinhallintaoperaatio, jonka tehtävänä on auttaa Kosovon viranomaisia kansainvälisten ja erityisesti EU-standardien mukaisen itsenäisen ja monikansallisen poliisi-, oikeus-, rajavalvonta- ja tullijärjestelmän luomisessa tarkkailun, ohjauksen ja neuvonnan avulla. EULEX Kosovolla on myös rajattuja eksekutiivisia valtuuksia. EULEXin mandaatti ulottuu kesään 2018 saakka.

- <http://www.eulex-kosovo.eu/>

Kosovossa on myös YK:n mandaatilla toimiva Nato-johtoinen KFOR-operaatio (Kosovo Force), jonka ensisijaisena tehtävänä on tilanteen vakauttaminen, toiminta turvallisen ympäristön luomiseksi sekä pakolaisten paluumuuton helpottaminen. KFOR on siirtymässä kohti ehkäisevän läsnäolon vaihetta, jonka myötä joukkojen määrää vähennetään asteittain.

- <http://www.aco.nato.int/kfor.aspx>

UNMIK-operaatio palvelee lähinnä ei-tunnustaneiden maiden tarpeita. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1244 (1999) toimii edelleen kehyksenä kansainvälisen yhteisön operaatiolle Kosovossa.

- <http://www.unmikonline.org/pages/default.aspx>

Puolustuspolitiikka

Kosovolla ei ole toistaiseksi armeijaa. YK:n päätöslauselman 1244 mukaisesti heti sodan jälkeen ryhdyttiin Kosovon vapausarmeijan (UCK) aseistariisuntaan. UNMIK:n päätöksellä syyskuussa 1999 perustettiin Kosovon turvajoukot (Kosovo Protection Corps, KPC), johon siirtyi monia vapautusarmeijan sotilaita.

Vuonna 2009 toimintansa aloitti Kosovon turvallisuusjoukot (Kosovo Security Force, KSF), joka korvasi turvajoukot. KFOR tukee KSF:n koulutusta. KSF:n tehtävänä on olla multietninen ja kevyesti aseistettu joukko mandaattinaan ensisijassa siviilien turvaaminen luonnonkatastrofeissa ja muissa

levottomuuksissa. Raskasta kalustoa turvallisuusjoukoilla ei saa olla eikä kokonaisvahvuus saa olla yli 2 500.

- <http://www.mksf-ks.org/?page=2,1>

Kosovon turvallisuusjoukkojen muuttamisesta asevoimiksi käydään keskusteluja. Suunnitelmien mukaan turvallisuusjoukot muutetaan asteittain asevoimiksi vuoteen 2024 mennessä. Vahvuus tulee olemaan noin 5000 aktiivisotilasta kevyellä kalustolla, sekä 3000 hengen reservi. Muutos tarkoittaa myös nykyisen KSF-ministeriön ja -ministerin muuttamista puolustusministeriöksi ja ministeriksi. Erityisesti keväällä 2017 kansallisen armeijan perustaminen on ollut sisäpoliittisesti keskeinen kysymys. Perustuslain mukaan tämä vaatisi kuitenkin 2/3 äänistä parlamentissa.

Kosovo pyrkii myös Naton täysjäseneksi.

Kehityspolitiikka

Euroopan köyhimpiin maihin lukeutuva ja etnisestä konfliktista toipuva Kosovo on ollut vuodesta 1999 lähtien merkittävä kehitysavun vastaanottaja. Kehitysavun luonne on muuttunut alun välittömästä kriisiavusta Kosovon instituutioiden vahvistamista edistäviin hankkeisiin.

Suurimpia avunantajia ovat EU ja Yhdysvallat (USAID). EU pyrkii komission koordinoimilla projekteilla edistämään ennen kaikkea Kosovon EU-integraatiokehitystä. EU:lla on ollut myös monia infrastruktuurin kehitykseen liittyviä hankkeita.

Kosovo säilynee kehitysavun vastaanottavana maana vielä vuosia.

Tärkeimpiä kehitysyhteistyökumppaneita:

- EU-toimisto Kosovossa (European Union Office in Kosovo)
- Yhdysvaltojen hallituksen kehitysyhteistyöjärjestö USAID
- YK:n kehitysjärjestö UNDP
- UNKT (United Nations Kosovo Team)

Ihmisoikeudet

Kosovon ihmisoikeustilanne on ongelmallinen. Tämä näkyy monella sektorilla maassa, jossa oikeusvaltiokehitys on keskeinen haaste ja järjestäytynyt rikollisuus laaja-alaista.

Kosovo ei toistaiseksi ole YK:n eikä Euroopan neuvoston jäsen, eikä se sen vuoksi ole mukana kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on kuitenkin tärkeää EU-

integraatitavoitteissa. Kosovon hallituksella on oma ihmisoikeusstrategia ja toimintasuunnitelma ja maa on pyrkinyt yhä enemmän sitoutumaan eurooppalaisiin ja kansainvälisiin säännöksiin.

Merkittävin ongelma on lakien toimeenpano ja rankaisemattomuus. Tuomioistuinten päätösten toimeenpanossa on vakavia ongelmia. Todistajien suojeeluun liittyvät heikkoudet haittaavat vakavien rikosten tutkimusta ja monien rikosten käsittely päättyykin tästä syystä. Kansalaiset ymmärtävät huonosti ihmisoikeuskysymyksiä ja tietävät vähän omista velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan. Epäluottamus oikeuslaitosta kohtaan on suuri.

Lainsäädännössä etnisten vähemmistöjen oikeuksiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Romani-, ashkali- ja egyptiläisyhteisöt (RAE) ovat Kosovon ja ehkä koko Euroopan heikko-osaisimmat ja syrjityimmät yhteisöt. Suuri osa RAE-yhteisöjen jäsenistä elää äärimmäisessä köyhyydessä ja arviolta yli puolet on työttömänä. RAE-yhteisöille on Kosovossa kehitetty erityinen integraatiostrategia, jonka toimeenpano on kuitenkin ollut takkuista.

Ihmiskauppa on yksi Kosovon ihmisoikeusongelmista. Kosovo on lähtö-, vastaanotto- ja myös mahdollinen kauttakulkumaa naisten ja lasten ihmiskaupalle. Naisten asema on yleisesti ottaen ongelmallinen. Perheväkivalta on yleistä. Maaseudulla vallitsevat usein stereotyyppiset sukupuoliroolit, jotka heikentävät naisten asemaa kodin ulkopuolella.

Myös vammaisten asema on heikko. Vammaiset kärsivät valtaväestöä enemmän köyhyydestä ja heikoista osallistumismahdollisuuksista. Asenteet ovat kielteisiä ja vammaiset kohtaavat syrjintää.

Suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on kielteistä. Vähemmistöjen oikeuksia ajavat aktivistit ovat kohdanneet uhkailuja ja väkivaltaa.

Kosovon perustuslaki suojelee uskonnonvapautta. Hallituksen ottamalla sekulaarisella linjalla on kuitenkin myös ollut kielteisiä vaikutuksia muun muassa koulujen huivikiellon osalta. Osa Kosovon muslimeista kokeekin, että hallitus syrjii islaminuskoisia.

EU-politiikka

EU-integraatio on Kosovon ensisijainen ulkopoliittinen tavoite. Kosovon hallituksessa EU asioita koordinoi Euroopan integraatioministeriö. Huonon taloudellisen tilanteen ja oikeusvaltion heikkouden vuoksi tie jäsenyyteen on kuitenkin pitkä.

Kosovolla on EU-jäsenyysperspektiivi osana Länsi-Balkania. EU:n toimintaa Kosovon suuntaan vaikeuttaa unionin jakautuminen Kosovon tunnustaneisiin maihin ja maihin, jotka eivät ole Kosovon itsenäisyyttä tunnustaneet (Espanja, Slovakia, Kreikka, Romania ja Kypros). Asetelma heikentää myös Kosovon tuntemaa luottamusta EU:ta kohtaan.

EU:n sisäisistä vaikeuksista huolimatta kaikki jäsenmaat ovat sitoutuneet Kosovon ja Serbian väliseen dialogiin. Dialogi ja siinä saavutettavat tulokset ovat avainasemassa molempien maiden EU-integraation etenemisen osalta.

Kosovo aloitti talous- ja kauppasuhteiden edistämiseksi vakaus- ja assosiaatiosopimusneuvottelut (SAA) lokakuussa 2013. Sopimus tuli voimaan huhtikuussa 2016.

Osana laajentumispakettia EU käy myös viisumidialogia Kosovon kanssa. Viisumidialogissa valmistellaan viisumivapauteen johtavia toimia. Kosovo on ainoa Länsi-Balkanin maa, jolla ei ole viisumivapautta EU:n kanssa.

Euroopan unionin erityisedustajana (EUSR) Kosovossa toimii Samuel Zbogar. EUSR:n rooli on vahvistunut ja tullut näkyvämmäksi. Tähän on vaikuttanut muun muassa EU:n keskeinen rooli Kosovo-Serbia-dialogissa sekä valvotun itsenäisyyden päätyminen vuoden 2012 syyskuussa. Euroopan unionin toimiston (European Union Office in Kosovo) päällikkönä toimii Nataliya Apostolova.

EU tukee Länsi-Balkanin maita hallinnon ja instituutioiden kehittämisessä niin kutsutun IPAohjelman (Instrument for Pre-Accession Assistance) avulla. IPA-ohjelmat ovat sekä maakohtaisia että alueellisia. Vastuu ohjelman toimeenpanosta Kosovossa on EU:n toimistolla.

Kosovon saama IPA-tuki on vuosittain noin 70 miljoonaa euroa. Pääosa IPA-ohjelmasta käytettiin instituutioiden rakennus- ja siirtymävaihetukeen (poliittiset ja taloudelliset kriteerit, eurooppalaisten standardien saavuttaminen). Hankkeet valmistellaan läheisessä yhteistyössä Kosovon viranomaisten kanssa lahjoittajayhteisöä koordinoiden.

Viranomaisyhteistyönä toteutettava Twinning-toiminta rahoitetaan IPA-tuesta. Twinning-toiminta on noussut tärkeäksi välineeksi Kosovon valmentautuessa EU-integraation haasteisiin.

- Tietoa Twinning-toiminnasta ulkoasiainministeriön verkkosivuilta:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=42467&contentlan=2&culture=enhttp://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=42467&contentlan=2&culture=en-USUS>

Talous, elinkeinoelämä ja ulkomaanpolitiikka

Talous, elinkeinoelämä

Kosovon talouskasvu on viime vuosina ollut suhteellisen voimakasta verraten muihin alueen maihin. Siinä missä useimmissa muissa alueen maissa BKT-kasvuluvut ovat menneet myös miinuksien puolelle, Kosovossa on nähty 3–7 prosentin kasvua.

Kasvu ei kuitenkaan ole onnistunut selättämään maan köyhyyttä ja ankaraa työttömyyttä. Kosovo on yksi Euroopan köyhimmistä maista ja Balkanin köyhin: Kosovon tilastokeskuksen arvion mukaan noin kolmannes kosovolaisista elää köyhyydessä ja noin 12 prosenttia äärimmäisessä köyhyydessä.

Samaan aikaan noin 30 prosenttia työvoimasta on virallisesti työttömänä. Nuorisotyöttömyyden on arvioitu olevan jopa 55 prosenttia.

Bruttokansantuote asukasta kohti on 3 641 euroa (2016).

Inflaatio on vuosien 2010 ja 2011 korkeiden lukujen jälkeen rauhoittunut ja pysynyt matalana.

Kosovo oli Jugoslavian aikana liittovaltion alikehittynein alue. Teollistuminen on ollut vähäistä raskasteollisuutta lukuun ottamatta. Tämä näkyy edelleen Kosovon tuotanto- ja omavaraisuusasteessa. Tuotantolaitosten vanhanaikaisuuden lisäksi Kosovon tuotantotilannetta vaikeuttaa infrastruktuurin heikko tila. Maassa on puutteita muun muassa sähköntuotannossa ja tieverkostossa. Suurin osa Kosovon yrityksistä on parin henkilön tai perheen työllistäviä pienyrityksiä, kuten rakennus-, ravintola- ja muita palvelualojen yrityksiä.

Maan väestön selviytyminen vaikeassa tilanteessa selittyy osin ulkomailta tulevilla runsailla rahalähetyksillä, joita Kosovossa vastaanottaa arvioiden mukaan ainakin neljäsosa kotitalouksista. UNDP:n eli YK:n kehitysohjelman mukaan perheiden taloudenpidossa rahalähetykset usein muodostavat jopa lähes puolet käytössä olevista varoista. Rahalähetykset vastaavatkin noin 10 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Kosovon BKT:n muodostuksessa palvelusektori on ylivoimaisesti suurin, noin 65 prosenttia, teollisuuden tullessa toisena hiukan yli viidenneksen osuudella. Maatalouden osuus on noin 15 prosenttia.

Kosovon teollisuus on pääosin kaivosteollisuutta, sillä maalla on merkittävät mineraalivarat. Kosovolla on lyijyä, sinkkiä, nikkeliä, hopeaa, kuparia, magnesiumia ja erittäin merkittäviä määriä ligniittiä eli ruskohiiltä. Maailmanpankki arvioi vuonna 2005 Kosovon mineraaliesiintymien arvoksi 13,5 miljardia euroa. Kaivosteollisuus oli Jugoslavian aikana Kosovon alueen talouden ydin, mutta suurissa kaivoksissa työt ovat pysähdyksissä. Syynä on pitkälti varojen puute kaivosten modernisointiin. Kaivosteollisuuteen on ollut vaikea houkuttaa sijoittajia muun muassa epäselvien omistussuhteiden takia.

Maatalous työllistää noin viidenneksen maan työssäkävivistä, mutta sektori on pientilavaltainen ja tuotteiden edelleenjalostus on vähäistä. Tärkeimmät tuotteet ovat vehnä, maissi, erilaiset juurekset sekä viini. Tästä huolimatta Kosovo tuo ulkomailta valtaosan kaikesta ruoasta. Kosovon hallitus katsoo nyt maataloussektoria mahdollisena kehittämisalueena, johon voisi syntyä teollisuutta ja uusia työpaikkoja.

Myös metsäsektorin kehittäminen voisi merkittävästi vahvistaa Kosovon taloutta: noin 40 prosenttia maan pinta-alasta on metsän peitossa. BKT:lle metsän vaikutus on kuitenkin erittäin pieni, sillä eri arvioiden mukaan valtaosa kaikesta hakkuusta tehdään laittomasti ja taustalla on myös järjestäytyntä rikollisuutta.

Ulkomaankauppa, kauppapolitiikka

Kosovon vientikaupan laajaan kehittämiseen on valtava tarve. Kosovo kärsii mittavasta kauppataaseen vajeesta: Kosovoon tuodaan lähes kymmenen kertaa enemmän kuin maasta viedään.

Kosovo nauttii EU Autonomous Trade Preferences -järjestelyn alla tullivapaasta viennistä EU:n alueelle. Tärkeimmät vientituotteet ovat mineraalit sekä erilaiset metallit. Vienti suuntautuu EU:n ja CEFTAn (Central European Free Trade Agreement) alueelle. Tärkeimmät vientimaat ovat Italia ja Albania. Tuonnin puolella tärkeimmät kumppanit ovat Saksa ja Makedonia. Kosovolla on vapaakauppasopimus Turkin kanssa. Kansainväliset investoinnit ovat vähäisiä. Investointien vähäisyyteen vaikuttaa ennen kaikkea heikko hallinto, oikeusvaltiojärjestelmä ja korruptio. Esimerkiksi valtion tarjouskilpailuissa on ilmennyt väärinkäytöksiä, mikä on heikentänyt ulkomaisten yritysten investointihalukkuutta. Kosovon kilpailuetuina voisivat olla alhaiset palkkakustannukset, nuoren työvoiman suuri osuus, alhainen veroprosentti ja euro maan valuuttana.

Yhteiskunta, kulttuuri ja media

Väestö

Kosovossa asuu noin 1,8 miljoonaa ihmistä. Viimeisin väestönlaskenta suoritettiin Kosovossa vuonna 2011. Pohjois-Kosovo ei ollut mukana väestönlaskennassa, ja myös osa etelän serbeistä ja romaneista kieltäytyi osallistumasta laskentaan.

Keskimääräinen väestötiheys on noin 180 asukasta per neliökilometri. Vanhentuneesta väestökirjanpidosta johtuen luvut väestönkasvusta vaihtelevat. Kosovon väestö on nuorta: viimeisen väestönlaskennan mukaan alle 18-vuotiaiden osuus noin 34 prosenttia.

Kosovolaisilla on laaja diaspora. Kosovon tilastokeskuksen arvion mukaan kaikista kosovolaistaustaisista (vähintään toinen vanhemmista syntynyt Kosovossa) noin 28 prosenttia elää ulkomailla.

Suurimmat kaupungit ovat pääkaupungin Pristinan ohella Prizren, Peja, Gjakova, Gjilan ja

Mitrovica. Pristinassa asuu noin 200 000 asukasta ja Prizrenissä noin 180 000.

Yli 90 prosenttia Kosovon väestöstä on albaaneja ja noin viisi prosenttia serbejä. Suurin osa serbeistä asuu enklaveissa, joissa Serbian hallitus tukee rinnakkaisjärjestelmää. Kosovossa on kahdeksan serbienemmistöistä kuntaa (etelässä Gračanica, Ranillug, Kllokot ja Partesh, pohjoisessa Pohjois-Mitrovica, Leposavic, Zubin Potok ja Zvecan). Kosovossa asuu myös turkkilaisia, bosniakkeja, goraneja, romaneja, ashkaleja ja egyptiläisiä. Kosovon yhtenä ongelmana on maasta muuttaneiden ja maan sisäisten, lähinnä vähemmistöryhmiin kuuluvien, pakolaisten määrä ja olosuhteet. Serbian tilastojen mukaan yli 200 000 Kosovossa asunutta elää Serbiassa pakolaisina. Vastaavasti Montenegrossa asuu 16 000 Kosovossa asunutta. Suurin osa on serbejä tai romaneja. Lisäksi Kosovossa arvioidaan olevan noin 16 000 maan sisäistä pakolaista. Heistä suurin osaa elää Mitrovican alueella. Vapaaehtoinen paluu on varsin vähäistä etenkin olemattomien työllisyysnäköymien, epäselvien maanomistusoikeuksien ja etnisten ristiriitojen takia.

Uskonto

Kosovossa on

- muslimeja (pääasiassa sunni) 90 prosenttia
- ortodokseja viisi prosenttia ja
- katolisia kolme prosenttia.

Etnisen taustan lisäksi uskonto on erotellut kansanryhmiä, sillä usein tietty uskonto on yhdistetty tiettyyn etniseen ryhmään. Kosovon albaanit ovat valtaosin muslimeja ja serbit ovat Serbian ortodoksikirkkoon kuuluvia slaaveja. Lisäksi osa albaaneista on katolisia. Kosovon muslimit ovat varsin maallisia.

Kosovo on Serbian ortodoksisen kirkon hengellinen keskus. Tämän vuoksi monet serbit eivät halua luopua Kosovosta. Varsinkin Pecin patriarkaatin sekä Decanin että Gracanican luostarien merkitys on ollut ja on Serbian kirkoille hengellisen elämän keskuksina vahva.

Kielet

Kosovossa on kaksi virallista kieltä: albania ja serbia. Lisäksi turkki on virallinen kieli Prizrenin kunnassa.

Laki takaa virallisille kielille tasaveroisen aseman, ja Kosovon kielilainsäädäntöä pidetään yleisesti edistyksellisenä. Käytännössä kielten tasaveroisuudessa on ongelmia. Monet viranomaiset eivät osaa toista virallista kieltä lainkaan eivätkä siten kykene tarjoamaan lain takaamia palveluja. Käännös- ja tulkkipalveluja ei myöskään ole riittävästi saatavilla. 12

Kosovon kielivaltuutettu aloitti työnsä vuonna 2013.

Varsinkin kaupungeissa ihmiset puhuvat yleensä sujuvaa englantia ja/tai saksaa.

Sanakirjoja

- englanti-albania-englanti-sanakirja (<http://www.argjiro.net/fjalor/>)
- englanti-serbia-englanti-sanakirja (<http://www.recnik.com/>)

Oikeusjärjestelmä

Kosovon oikeusjärjestelmä perustuu vuoden 2008 perustuslakiin, joka takaa ihmisoikeudet ja vapaudet kaikille etnisyydestä riippumatta. Kosovon oikeusjärjestelmä on kehitysvaiheessa ja uutta lainsäädäntöä luodaan jatkuvasti. Lakien toimeenpano on heikkoa. Oikeusjärjestelmä on myös altis poliittisille vaikutteille niin valtakunnallisella kuin kuntatasolla.

EU:n oikeusvaltiomissio EULEXin palveluksessa on kansainvälisiä tuomareita, syyttäjiä ja muita oikeusasiantuntijoita, joiden tarkoitus on avustaa, neuvoa ja monitoroida kosovolaisia oikeusvaltion

toteuttamisessa. EULEXilla on myös toimeenpanovaltaa tutkittaessa muun muassa sotarikoksia ja järjestäytyntä rikollisuutta. Korruptio on laaja ongelma Kosovossa, vaikka maassa on olemassa lainsäädäntö korruptiota vastaan.

Koulu- ja opetusjärjestelmä

Kosovossa on yhdeksänvuotinen oppivelvollisuus. Viisivuotinen peruskoulu (asteet 1–5) alkaa kuusivuotiaana. Alempi toinen aste kestää neljä vuotta (asteet 6–9). Tämän jälkeen on mahdollista mennä opiskelemaan ylemmälle toiselle asteelle. Ylempi toinen aste jaetaan lukioon, yleisempää opetusta tarjoaviin ammattikouluihin ja yksittäiseen ammattiin tähtääviin ammattikouluihin.

Ainoa julkinen yliopisto on Pristinän yliopisto. Yliopiston albaniankieliset tiedekunnat sijaitsevat Pristinassa. Serbiankieliset tiedekunnat toimivat osana Serbian yliopistoverkkoa, ja ovat sijainneet vuodesta 1999 lähtien Pohjois-Mitrovicassa. Siirtyneistä tiedekunnista käytetään Pristinassa nimitystä Mitrovican yliopisto.

Valtion ylläpitämissä kouluissa opetus ja oppikirjat ovat maksuttomia. Suurena ongelmana on korkeakoulua käymättömien nuorten osuus, vaikka tarkkoja tilastoja ei olekaan olemassa.

Osallistuminen peruskoulutuksen jälkeiseen opetukseen on Euroopan alhaisimpia.

Koulutusjärjestelmä on monilta osin vanhanaikainen, eikä koulutus vastaa länsieurooppalaista tasoa. Monet oppilaat käyvät yksityisiä kursseja kompensoidakseen opetuksen tasoa.

Opetuksen laadun lisäksi aineellisia resursseja, kuten asianmukaisia tiloja, ei ole tarpeeksi ja siksi oppilaat käyvät koulua kahdessa tai kolmessa vuorossa. Tämä tarkoittaa, että joidenkin oppilaiden koulupäivä alkaa iltapäivällä ja loppuu iltamyöhään. Ryhmäkoot ovat yleensä suuria, noin 30–40 oppilasta. Opettajien palkat ovat hyvin matalia.

Kosovon koulutusjärjestelmässä vähemmistöjen asema vaatii erityishuomiota. Laki takaa kosvolaisille oikeuden saada opetusta kaikilla asteilla kummalla tahansa Kosovon virallisista kielistä – albaniksi tai serbiaksi. Lisäksi Kosovossa on joitakin turkin- ja bosniankielisiä opetusryhmiä. Oppilaiden kansallinen tausta on niissä otettu huomioon myös historian ja taideaineiden opetuksessa. Romanikielistä opetusta ei ole saatavilla, mutta Prizrenissä osa romanilapsista saa kaksi viikkotuntia ylimääräistä opetusta äidinkielessään ja kulttuurissaan.

Serbiankieliset koulut käyttävät Serbian opetussuunnitelmaa ja oppikirjoja, ja myös koulutuksen rahoitus tulee usein Serbialta. Kosovo pyrkii saamaan serbiankielisen koulutuksen osaksi omaa koulutusjärjestelmäänsä, ja yhä suurempi osa opettajista onkin Pristinän palkkalistoilla.

Kulttuuri

Kosovon kulttuuritarjonta on vielä alkutekijöissä. Esimerkiksi kirjastopalvelut ovat hyvin vanhanaikaiset ja kaikille avoimia kulttuuritiloja on vähän. Myös museoita on vähän. Suurin osa kulttuurielämästä keskittyy pääkaupunkiin Pristinaan. Kosovolle kulttuuri-identiteetin tukeminen ja kansainvälisten

kulttuuriyhteyksien vahvistaminen on tärkeää, mutta ainakin toistaiseksi varsinkin kulttuuriministeriön määrärahat hankkeiden tukemiseen ovat olleet vaatimattomia. Kosovon omien resurssien puuttuessa monet kansainväliset avunantajat ovatkin jatkaneet kulttuurihankkeiden ja -tapahtumien tukemista. Huomattavia kulttuuritapahtumia ovat varsinkin Prizrenissä vuosittain järjestettävä dokumenttielokuvaan keskittyvä DokuFest ja Pristinassa järjestettävä elokuvafestivaali PriFest sekä opiskelijoiden elokuva- ja teatterifestivaali SKENA UP. Tapahtumat keräävät elokuvantekijöitä ja teatterialan ihmisiä koko Euroopasta, mutta varsinkin Länsi-Balkanilta. Alueellinen dialogi on luonnostaan osa festivaalien agenda.

Isoimmissa kaupungeissa on vahva kahvilakulttuuri ja ilta-aktiviteetteina esimerkiksi livemusiikkia on tarjolla myös arki-iltais.

Tärkeimpiä festivaaleja

Elokuvafestivaaleja:

- DokuFest
- SKENA UP
- PriFest

Musiikkifestivaaleja:

- DAM Festival
- Jazz Festival Prishtina

Media

Kosovossa vallitsee periaatteessa lehdistön ja muiden tiedotusvälineiden vapaus, mutta Kosovon tiedotusvälineitä on arvosteltu poliittisista kytköksistä ja yleisestä kriittisyyden puutteesta. Tämä johtuu osittain Kosovon albaniankielisen median nuoruudesta. Esimerkiksi vanhin tällä hetkellä ilmestyvistä sanomalehdistä, Koha Ditore, perustettiin vuonna 1997.

Toimittajat ilman rajoja -järjestön vuoden 2013 tiedotusvälineiden vapautta mittaavassa raportissa Kosovo on sijalla 85 parantaen aikaisempaa sijoitustaan. Mukana vertailussa oli 197 maata. Kosovon median katsotaan olevan osittain vapaata. Kosovossa tärkein yksittäinen media on televisio, sillä 85 prosenttia kansalaisista seuraa televisiota. Radion osuus ensisijaisena tiedotusvälineenä on vain 7 prosenttia ja sanomalehdistön 6 prosenttia.

Sanomalehdet

Kosovon sanomalehtikenttä on laaja, sillä päivittäin ilmestyviä albaniankielisiä sanomalehtiä on lähes kymmenen. Käytännössä kaikille lehdille ei riitä markkinoita, koska sanomalehtien lukeminen ja ostaminen ei ole suosittua. Suosituin päivälehti on Koha Ditore, jota pidetään yhtenä luotettavimmista ja kriittisimmistä uutislähteistä. Sen kannanotoilla on vaikutusta myös politiikkaan.

Koha Ditoren lisäksi jossakin määrin sensaatiohakuista Kosova Sot -lehteä pidetään suhteellisen riippumattomana. Muilla lehdillä on yleensä vahvoja kytköksiä poliittisiin puolueisiin ja/tai yritysmailmaan.

Päivittäin ilmestyviä serbiankielisiä sanomalehtiä ei ole. Mitrovicassa ilmestyy kahden viikon välein Civic Herald -lehti, jonka painosmäärät jäävät vaatimattomiksi. Suurin osa serbeistä seuraa Belgradin lehtiä. Kosovon mediakenttää on arvosteltu vähemmistöille suunnattujen lehtien vähydestä. Pristinassa ilmestyy kahden viikon välein Balkan Investigative Reporting Networking -ryhmään kuuluva englanninkielinen Pristina Insight -lehti, joka käsittelee Kosovon ja muiden lähialueen maiden yhteiskuntaa ja politiikkaa melko kriittisesti ja kunnianhimoisesti.

Televisio ja radio

Yleisradioyhtiö on nimeltään RTK ja se on pääosin albaniankielinen. Serbiankielinen yleisradiokanava aloitti toimintansa syksyllä 2012, ja sille on varattu 10 prosenttia RTK:n budjetista.

Kaupalliset televisiokanavat TV21 ja KTV/Koha saavat tukensa ulkomaalaisilta sponsoreilta.

Kosovossa on myös paikallisia tv-kanavia, joista osan ohjelmat ovat vähemmistökielisiä. Paikalliskanavien lisäksi tarjolla on myös edullisia kaapelisopimuspaketteja, joilla voi seurata myös ulkomaisia kanavia.

Kosovossa on paljon radiokanavia, erityisesti paikallisradioita. Radiokanavien kokonaislukumääräksi arvioidaan 90. Tunnetuimmat valtakunnalliset radiokanavat ovat kaupallinen, populaarimusiikkia soittava Radio Dukagjini (99.7), yleisradioyhtiön Radio Kosova (91.9).

Vähemmistöryhmistä serbeillä on runsaasti pieniä itsenäisiä paikallisradioita. Näistä Radio KiM:n uutiset ylittävät myös kansainvälisen median kynnyksen.

Internet

Internetyhteydet ovat pääosin hyvät ja Pristinassa on langattomia yhteyksiä lähes poikkeuksetta kaikissa kahviloissa ja hotelleissa. Matkapuhelimeen on mahdollista saada 3G-liittymä. Lisäksi internetkahviloita on jonkin verran.

Kansalaisyhteiskunta

Kosovossa on yli 4 000 rekisteröitynyttä kansalaisjärjestöä, mutta vakavasti otettavia ja vahvoja järjestöjä on UNDP:n arvion mukaan vain viitisenkymmentä.

Kosovon kansalaisyhteiskunta, joka ennen sotaa perustui serbihallinnon vastustukseen, muuttui radikaalisti vuoden 1999 sodan jälkeen, kun lukuisat kansainväliset avunantajat saapuivat maahan. Jaossa olleet huomattavat rahamäärät kiihdyttivät paitsi vakavasti otettavien kansalaisjärjestöjen myös helpon rahan varaan rakennettujen järjestöjen perustamista.

Viime vuosina kansainväliset rahavirrat ovat vähentyneet huomattavasti. Suurin osa järjestöistä on lähes täysin kansainvälisen tuen varassa, mikä on merkinnyt usean järjestön toiminnan loppumista.

Järjestöt ovat usein aktiivisia palveluntuottajia, mutta valvovat myös ihmisoikeustilannetta ja toimivat painostusryhmänä. Järjestöillä on kuitenkin vain rajattu vaikutusvalta ja niiden rooli on useissa asioissa haastava.

Kansalaisjärjestöt tarjoavat usein palveluja kaikkein heikoimmille väestöryhmille, joille Kosovon valtio ei ole vielä pystynyt tarjoamaan tukea.

Ajatushautomoita:

- KCSS - Kosovar Center for Security Studies
- KIPRED - Kosovo Institute For Policy Research and Development
- Riinvest Institute for Development Research

Muita järjestöjä:

- Kosova Women's Network
- Youth Initiative for Human Rights - Kosovo
- European Centre for Minority Issues Kosovo
- QESh Kosova
- The Ideas Partnership
- Balkan Sunflowers

Historia

Kosovon historia on pirstaleinen. Nykyisen Kosovon valtion alue ei ole missään vaiheessa ollut yhtenäinen, itsenäinen valtio, vaan se on aina ollut toisen valtion osa tai jaettuna eri valtioiden kesken. Vuosisatojen saatossa myös väestön etninen rakenne on muuttunut.

Vuosisatojen aikana eri etniset ryhmät ovat politisoineet historian ja tarkastelleet sitä useimmiten omista kansallisista lähtökohdistaan mytologisoiden monia historian tapahtumia. Tämä pätee sekä albaaneihin että serbeihin.

Varhaishistoria

Kosovon alue on ollut asutettuna yli 8 000 vuotta. Noin 600 vuotta ennen ajanlaskun alkua Illyriasta tuli nykyisen Kosovon, Albanian ja Kroatian (Dalmatian) käsittävien alueiden hallitseva valtakunta. Varsinkin kaupan- ja merenkäynnistä tunnettua heimoa pidetään mahdollisina nykyalbaanien esi-isinä. Noin 50

vuotta ennen ajanlaskun alkua valtakunnasta tuli osa Rooman valtakuntaa. Rooman valtakunnan jakauduttua vuonna 395 Kosovon alue jäi ItäRoomaan ja idän kirkon piiriin.

Serbian kuningaskunta

Ensimmäiset slaavilaiset heimot saapuivat Kosovon alueelle 500-luvulla. Keskiajalla Kosovo oli osa Serbian kuningaskuntaa. Kosovon alueelle rakennettiin monia serbeille nykyään tärkeitä luostareita ja kirkkoja (Decan, Gracanica, Pec). Tämä oli yksi osoitus vallan ja ortodoksikirkon lujasta yhteydestä ja asemasta Serbian kuningaskunnassa.

Vuonna 1389 käytiin Kosovo Poljen taistelu, jonka merkitys varsinkin serbien historiankirjoituksessa on merkittävä. Taistelun jälkeen Serbian kuningaskunta jäi Osmanien valtakunnan alle. Osmanien valtakunnan juurtuminen kesti kuitenkin useita vuosikymmeniä. Kosovo oli selkeästi serbivaltainen, mutta albaanien osuus alkoi lisääntyä.

Osmanien valtakausi

Monessa suhteessa osmanien valtakausi oli rauhallista ja uskonnollisesti suvaitsevaista aikaa. Islam oli avain parempaan yhteiskunnalliseen asemaan ja verohelpotuksiin. Pakkokäännytyksiä tapahtui vain harvoin ja kristinusko ja juutalaisuus sallittiin.

Kosovon alue oli jaettu eri hallintokuntiin, joiden koostumus muuttui vuosisatojen mittaan, ja albaaneilla oli ajoittain paljon valtaa hallintoyksiköissä. 1600-luvun lopulta lähtien Osmanien valtakunta alkoi heikentyä, ja paikalliset suvut täyttivät syntyneitä valtatyhjiötä. Osmanit pyrkivät pitämään keskusvaltansa ja rakentamaan modernimmin johdettavaa keskusjohtoista valtiota.

Vuosina 1683–1699 käydyn Habsburgin suvun ja Osmanien valtakunnan välisen sodan aikana serbit nousivat kapinaan. Habsburgien hävittyä merkittävä osa alueen serbeistä muutti pohjoisemmaksi, katolisten asuttamille alueille.

1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku oli osin levotonta, mutta myös uudistusten aikaa. Alue teollistui ja liikenneyhteydet parantuivat.

1800-luvun lopussa albaanien kansallinen identiteetti alkoi muodostua. Toisin kuin serbien ja montenegrolaisten tapauksessa, se ei kehittynyt vastaiskuna Osmanien valtakunnalle, vaan reaktiona naapurikansojen kansalliselle liikehdinnälle. Alkujaan kansallisidentiteetin isät nykyisten Albanian, Kosovon ja Makedonian alueella eivät muodostaneet yhtenäistä ryhmää.

Vuosina 1876–1877 käydyn sodan seurauksena suurvallat tunnustivat Serbian itsenäisyyden vuonna 1878 ja maahan liitettiin Pristina ja Mitrovica. Loppuosa Kosovosta jäi osaksi Osmanien valtakuntaa.

Vuonna 1878 kolmesataa albaaniedustajaa kokoontui Prizreniin käsittelemään albaanien tilannetta. Syntyi Prizrenin liiga, jonka tarkoituksena oli saavuttaa autonomia Osmanien valtakunnassa. Osmanit

pitivät liigaa uhkana valtakunnan yhtenäisyydelle ja hajottivat sen vuonna 1881. Liikehdintä kuitenkin jatkui, ja alueen poliittinen tilanne pysyi epävakaana.

Serbit, bulgaarit ja kreikkalaiset päättivät vuonna 1912 hyödyntää Osmanien valtakunnan heikkenemistä ja julistivat sodan sitä vastaan. Serbit valtasivat Kosovoon alueen ja liittivät sen Serbiaan.

Jugoslavian aika

Ensimmäisessä maailmansodassa Kosovo oli jaettu Itävallan ja Bulgarian miehittämiin alueisiin. Keskusvaltojen hävittyä sodan Serbian joukot marssivat Kosovoon ja alue liitettiin vuonna 1918 perustettuun Serbian, Kroatian ja Slovenian kuningaskuntaan, joka muutti nimensä myöhemmin Jugoslaviaksi, eteläslaavien maaksi. Albaaneja ei pidetty kansallisena vähemmistönä, joten heillä ei ollut oikeutta muun muassa opetukseen omalla äidinkielellään.

Maailmansotien välisenä aikana serbien väestöpolitiikka tähtäsi Kosovon asuttamiseen serbeillä.

Albaanien separatistinen liikehdintä oli aktiivista kahden maailmansodan välisenä aikana.

Toisessa maailmansodassa nykyisen Kosovon alueen miehittivät Bulgaria, Saksa ja Italia. Sodan päätyttyä Kosovo pysyi osana Jugoslaviaa, vaikka monien alueen albaanien tavoitteena oli liittyä Albaniaan.

Sosialistisessa Jugoslaviassa Kosovo ei saanut tasavallan asemaa, koska albaaneja ei pidetty kansana. Valtakunnan politiikan muututtua liberaalimmaksi 1960-luvun luvulla Kosovo sai laajemman autonomian ja perustuslain vuonna 1974. Kosovo kehittyi varsinkin muualta Jugoslaviasta virranneiden investointien ja kehitysrahastojen varoilla, mutta alueen bruttokansantuote pysyi liittovaltion alhaisimpana. Ero kehittyneempiin osiin, erityisesti Sloveniaan ja Kroatiaan, oli varsin suuri.

Vuosina 1968–1981 Kosovon albaanien kansallisuus kukoisti, koska Kosovo sai paljon erioikeuksia, kuten oman oikeuslaitoksen ja puoliautonomisen kansallispankin. Omien kulttuuriinstituutioiden (yliopisto, Pristinän Radio ja TV) myötä albaniankielinen kulttuuri kehittyi ja uusi albaniankielinen koulutettu eliitti syntyi.

Usein on todettu, että Jugoslavian kriisi alkoi Kosovosta ja sinne se myös päättyi. Kosovossa alkoivat vuonna 1981 opiskelijamellakat, vain vuosi pitkäaikaisen pääministerin ja presidentin Josip Broz Titon kuoleman jälkeen. Titon aikana albaanit olivat suosiossa ja Kosovo albanisoitui voimakkaasti, pääasiassa korkean syntyvyyden vuoksi, mutta myös maahanmuutosta. Mielenosoitusten taustalla oli pitkään kestänyt liikehdintä. Tavoitteena oli tasavallan asema Kosovolle. Taustalla vaikutti taloudellisen tilanteen heikentyminen, mikä vähensi liittovaltion legitimitettä kaikissa Jugoslavian tasavalloissa.

Slobodan Milosevicin noustua valtaan vuonna 1989 Kosovosta tuli tärkeä osa Milosevicin kansallismielestä politiikkaa. Jo vuonna 1988 Kosovon autonomisia oikeuksia kavennettiin merkittävästi. 1990-luvun alussa suurin osa albaaneista erotettiin julkisista viroista ja albaniankieliset tiedotusvälineet lakkautettiin. Albaanit loivat maanalaisen rinnakkaisjärjestelmän, esimerkiksi koulut toimivat

yksityiskodeissa vapaaehtoisvoimin. Taloudellisesti 1990-luku oli vaikeaa ja suurelta osin talous nojautui ulkomailla asuvien albaanien rahalähetyksiin.

Vuosien 1998–1999 sota ja itsenäistyminen

Kosovon epävirallisen varjohallituksen ja LDK-puolueen johtajan Ibrahim Rugovan linjan mukaisesti albaanit yrittivät passiivisella vastarinnalla saada tukea kansainvälisiltä toimijoilta Kosovon tilanteen esiin nostamiselle ja itsenäisyyden kannatukselle. 1990-luvun alussa Rugovan väkivallattomaan linjaan pettyneet albaanit perustivat Kosovon vapautusarmeijan (UÇK, Ushtria Çlirimtare e Kosovës), joka aloitti aseellisen kapinoinnin vuonna 1996. Vuonna 1998 Milosevic määräsi Serbian armeijan, puolisotilaalliset joukot ja poliisin tekemään etnisiä puhdistuksia.

Kansainvälinen yhteisön lähtökohtana oli konfliktin rauhanomainen ratkaisu. Vuonna 1999 järjestettiin Ranskassa Rambouillet'ssa neuvottelut, mutta Serbia ei hyväksynyt neuvottelujen tulosta. Neuvottelun epäonnistuttua NATO aloitti kolme kuukautta kestäneet pommitukset

Serbiaan maaliskuussa 1999. Tämä pakotti Serbian vetämään armeijansa ja poliisivoimansa Kosovosta kesäkuussa 1999. Sodan aikana noin miljoona Kosovon albaania joutui lähtemään pakolaiseksi, pääasiassa naapurimaihin Makedoniaan ja Albaniaan. Sodan loputtua yli 280 000 serbiä jätti pysyvästi kotinsa, pääasiassa kostoiskujen pelossa. Humanitaarinen kriisi oli mittava ja lisäksi Kosovon infrastruktuuri ja talous olivat lähes täysin tuhoutuneet.

YK:n turvallisuusneuvoston vuoden 1999 päätöslauselman 1244 mukaisesti Kosovoon perustettiin YK:n johdolla väliaikainen hallinto UNMIK (UN Interim Administration Mission in Kosovo), mikä jätti Kosovon kansainvälisen aseman avoimeksi. Mittava jälleenrakennus aloitettiin kansainvälisten avunantajien, etenkin IMF:n, EU:n ja YK:n tuella.

Neuvottelut Kosovon kansainvälisestä asemasta käynnistettiin YK:n erityislähettiläs Martti Ahtisaaren johdolla vuoden 2005 lopulla ja niitä käytiin yli 14 kuukautta. Lopputuloksena syntyi niin kutsuttu Ahtisaaren suunnitelma (Comprehensive Proposal for the Kosovo Status Settlement), jonka mukaan Kosovolle ehdotettiin valvottua itsenäisyyttä, jossa vähemmistöjen ja etenkin ortodoksisen kirkon asema turvattiin. Varsinkin Serbia ja Venäjä asettuivat vastustamaan Ahtisaaren suunnitelmaa. Suunnitelmista huolimatta tätä ei koskaan käsitelty turvallisuusneuvostossa.

Kosovon parlamentti julisti maan itsenäiseksi 17. helmikuuta 2008.

Kosovon viranomaiset ovat noudattaneet Ahtisaaren suunnitelmaa ja se on myös 15. kesäkuuta 2008 voimaan tulleen perustuslain pohjana. Kansainvälinen yhteisö perusti ICO:n (International Civilian Office) valvomaan itsenäistymistä. Valvottu itsenäisyys päättyi 10. syyskuuta 2012, ja ylin valta Kosovon asioista on nyt kosvolaiten omissa käsissä.